

Listina papeže Jana XV.

Jan, biskup, služebník služebníků božích, milovaným synům opatu Anastázovi a konventu ctihodného kláštera Benediktova, Bonifácova a Alexiova, světců Kristových, jenž leží v Břevnově, lásku a věrnost a trvalý mír.

Apoštolská stolice má ve zvyku vyhovět laskavě zbožným přáním a uděluje milostivou přízeň náležitým prosbám žádajících. Protože tedy váš klášter v knížectví českém je první a zcela nový výhonek, jak jsme se dověděli ze zprávy jeho zakladatele a svého ctihodného bratra Vojtěcha, pražského biskupa, sluší se, aby tento klášter, který díky milosrdné boží prozřetelnosti prý již zčásti vzkvétá ve věcech duchovních i světských, byl poctěn od papežské stolice.

Naklonění tedy prosbami svého milého bratra Vojtěcha, pražského biskupa, dovoluujeme vám mocí tohoto listu, abyste ty, synu opate, i další, kteří budou časem stát v čele tohoto kláštera, mohli užívat mitry, rukavic, sandálů, mappuly a pásu; <a aby váš kostel byl pokládán za důstojnější a větší než jiné kláštery, ustanovujeme, aby byl hlavou i učitelem při opravování a napravování řeholní kázně ve všech klášterech řádu sv. Benedikta, které budou později v Čechách vystavěny, a dovoluujeme tobě, opate Anastázi, i tvým nástupcům, kteří řádně nastoupí po tobě, zaujmout první místo po

pražském biskupovi nade všemi a vůči všem.>¹

K tomu klademe váš klášter do ochrany své a svatého Petra a potvrzujeme vám i těm, kdo nastoupí po vás, z moci papežského úřadu všechny vaše kostely, vesnice, pole, lesy, statky, služebníky a služebnice, desátky ze tří krajů, litoměřického, bílinského a děčínského, a od všech lidí toho kláštera, jak na dávno obdělávaných pozemcích, tak na novínách, které budou v budoucnu obdělány, které vašemu klášteru moudře udělil náš vzpomenuť bratr Vojtěch, biskup pražský, z lásky k němuž toto píšeme.

Kromě toho chceme a pro lásku boží pevně nařizujeme, aby kníže, ať to bude kdokoli, střežil, miloval a ochraňoval ten svatý klášter a otce kláštera se vším, co k němu patří <i sobody udělené mu štědrě urozeným knížetem Boleslavem, pravověrným mužem>, právě tak, jako touží po zdaru v přítomném životě a jako chce v budoucnu dostat od našeho nejlaskavějšího Stvořitele odměnu věčné blaženosti. Po opatově smrti ať tam nikdo neustanovuje jiného opata než toho, kterého si vyvolí společně a se svorným souhlasem tento klášter, a tehdy, bude-li pravověrný, ať je dovoleno pražskému biskupovi z našeho pověření vysvětit onoho zvolence do tohoto úřadu, s vyloučením vůbec jakékoli úvahy o svatokupectví.

Žádnému z lidí ať není dovoleno porušit tuto listinu našeho dovolení a potvrzení nebo se jí s bláhovou opovázlivostí protivit. Kdyby se však někdo odvážil to zkusit, necht' si je vědom, že naň padne opovržení všemohoucího Boha a svatých Petra a Pavla, jeho apoštolů, a že propadne věčnému zatracení s Jidášem, který oběsiv se, rozpukl se vedví, a se všemi nehodnými.

Ti však, kteří budou chtít střežit a zachovávat, co bylo předesláno a zapsáno v tomto privilegiu, zaslouží si získat od nejmilosrdnějšího pána Boha našeho odpuštění svých provinění a život věčný. Buďte zdraví.

Zapsáno rukou Štěpána, skriníáře² kanceláře svaté církve římské.

Dáno v Reate, rukou Dominika, biskupa sabinského 31. května v indikci VI., roku 993 od vtělení Páně, v 15. roce a 8. měsíci našeho pontifikátu z boží milosti.

Listina Boleslava II.

Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice, amen.
Boleslav, z boží milosti kníže český, všem, kdo čtou tento list, pozdrav ve jménu toho, kdo je spásou všech.
Aby záležitosti moudře provedené nevymizely z paměti, jsou potvrzovány písemnostmi a svědky.
Ať je tedy známo všem, jak přítomným, tak budoucím, že já, poučen božím vnuknutím, jsem pro spásu duše své a všech svých předků udělil břevnovskému klášteru, který jsme já a ctihodný otec pan Vojtěch, pražský biskup, slavně vystavěli podle příkazu pana papeže Jana, k obživě mnichů, kteří tam slouží Bohu, ves jménem Břevnov proti tomu klášteru, se vši čeledí a dostatkem půdy i neobdělávanou horou, táhnoucí se k jihu od jistého rozcestí zvaného Žernovice, u něhož se tesají mlýnské kameny (žernovy), přímo až k Leskám a od Lesek až ke kameni ležícímu na cestě, kterou se přichází do hradu Prahy. Dále vesnici, která se nazývá Veleslavín,³ se vši čeledí k pěstování vinic, a dostatek půdy s přilehlým lesem jménem Šlachov a jinou neobdělávanou horu táhnoucí se od vsi Strěšovic⁴ až ke vsi Liboci,⁵ i tuto ves Liboc s přilehlým lesem jménem Malejov. Dále ves jménem Ruzyně⁶ s poli a lukami, které k ní náležejí, a ve vsi Kuromrtvice⁷ tři dušníky s postačujícím pozemkem. V hradu Praze pak desátý

trh a desátý díl příjmů ze soudů a desátého zajatého člověka a třicet dušníků a jejich potomky a s třiceti stavebními pozemky určenými na různé dílny. Dva mlýny pod hradem Pražským a na témž místě část řeky Vltavy na tři mlýnské jezy. Dále ves jménem Vrané⁸ s osadníky a kostelem, jemuž přiděluji desátek ze všeho výnosu svého dvora v Radotíně,⁹ rybáře ve vsi Skochovice¹⁰ i s tou vsí, jejíž hranice tvoří Králova hora a dva potoky Dubna a Sala s řekou Vltavou, a z druhé strany řeky území od Bukovnice až po Křesmnu a cestu zvanou Slapčice.

Dále desátek ze všeho polního hospodářství v Pořiči¹¹ a ze všech polí, které náležejí k Rybníku,¹² a usedlost na břehu Vltavy k postavení sýpky a jez na témž místě k vystavění mlýnů. V Libčicích¹³ les a dostatek půdy i s řekou a rybáři od místa, které se nazývá Strabol, až k Podhrodcí.

V plzeňském kraji pak ves jménem Vejprnice¹⁴ a jinou Němčice¹⁵ se všim příslušenstvím.

V kouřimském kraji dvě vesnice: jednu Třebestovice¹⁶ u Sadské s poli, loukami a mokřinami, druhou Mračenice¹⁷ s dostatkem půdy uvnitř lesa Kře (Kersko) a mimo něj dokola s loukou. V Chcebuzi¹⁸ kostel s dvěma dvory a dostatek půdy s kopcem zvaným Ostrov. Kromě toho jsem dal ves zvanou Hrdly¹⁹ v litoměřickém kraji s osadníky a přilehlým lesem, s mokřinami a řekou Ohří až k Labi a ves Lence²⁰ s jejich příslušenstvím.

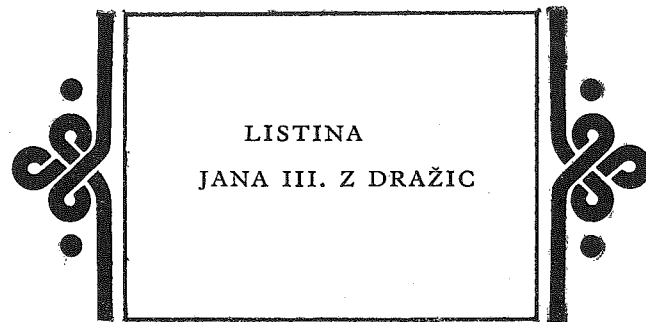
Kromě toho jsem ustanovil, aby v jednotlivých letech při posvěcení zmíněného kostela zaplatil pražský správce, ať jím bude kdokoli, tři sta denárů, špalek vosku k osvětlení kostela, tři soudky medu, třicet sýrů, deset chlebů. Správce plzeňského kraje zaplatí o velikonocích tři sta peněz, na letnice tři sta, na svátek sv. Michala tři sta a na Narození Páně tři sta. Ustanovil jsem také a nařídil, aby na všech mýtech zřízených v Čechách, totiž v Domažlicích, Kralupech,²¹ Chlumci,²² Trstěnicích,²³ Litoměřicích, Ústí nad Labem, výtěžek desátého týdne připadl ve prospěch břevnovského kostela. K tomu jsem připojil desátý trh a desátý díl z příjmů každého soudu v těchto městech, totiž ve Slaném, ve Starém Plzenci, v Litoměřicích, v Kouřimi, Chrudimi.

Určil jsem také a před urozenými země jsem pevně rozhodl,

aby všichni poddaní břevnovského kláštera zůstávali svobodní a byli vyňati ze všeho zemského práva či zákona, aby jim nepřislušelo stavět města, obnovovat mosty, aby v jakékoli při nepředstupovali před soud nějaké mocné osoby, ale jen před svého opata a u něho vždy hledali rozsouzení, a aby nebyli nuceni pohostinně přijímat lovce nebo jiné urozené země, ledaže by se tak stalo z jejich dobré vůle. Nakonec jsem pevně ustanovil a dovolil, aby lidé břevnovského kostela, až povezou cokoli po řekách či cestách celých Čech k užítku mnichů, byli zcela zproštěni všeho zákonného a povinného cla a vůbec nikomu nic neplatili. Tuto svobodu povolenou navěky břevnovskému klášteru na žádost ctihodného muže pana biskupa Vojtěcha a písemně zaznamenanou jsem ochránil a potvrdil přivěšením své pečeti a potvrzenou položil vlastníma rukama na oltář sv. opata Benedikta, žádaje, aby všechny, kdo poruší či napadnou toto privilegium, sám pan biskup dal do klatby a neopomněl to učinit. Dáno rukou pana Křišťana, bratra slavného knížete Boleslava v milostivém létě 993 v den vysvěcení shora psaného kláštera.

POZNÁMKY

- 1/ Text vyznačený závorkami považoval G. Friedrich (CDB I, č. 38) za pozdější interpolaci.
- 2/ Písař papežské kanceláře.
- 3/ Veleslavín, dnes část obvodu Praha 6.
- 4/ Střešovice, dnes část obvodu Praha 6.
- 5/ Liboc, dnes část obvodu Praha 6.
- 6/ Ruzyně, dnes část obvodu Praha 6.
- 7/ Zaniklá ves u Ruzyně.
- 8/ Vrané n. Vlt., okr. Praha-západ.
- 9/ Radotín, dnes část obvodu Praha 5.
- 10/ Skochovice, ves u Vraného n. Vlt., okr. Praha-západ.
- 11/ Poříč, dnes místo v obvodu Praha 1.
- 12/ Prostor dnešní ulice Na Rybníčku, Praha 1.
- 13/ Libčice n. Vlt., okr. Praha-západ.
- 14/ Vejprnice, okr. Plzeň-sever.
- 15/ Němčice, okr. Klatovy.
- 16/ Třebestovice, okr. Nymburk.
- 17/ Zaniklá ves na katastru obce Velenka, okr. Nymburk.
- 18/ Chcebusz, okr. Litoměřice.
- 19/ Hrdly, okr. Litoměřice.
- 20/ Lence — Staré Mlýnce, okr. Litoměřice.
- 21/ Kralupy u Chomutova, okr. Chomutov.
- 22/ Chlumeck, okr. Ústí n. L.
- 23/ Trstěnice u Litomyšle, okr. Svitavy.

Listina pražského biskupa Jana III. z Dražic, vydaná v Praze 9. února 1264, byla — jak ukazuje moderní diplomatické zkoumání — napsána písařem přímo v prostředí vyšehradské kapituly.¹ Vezmou-li se v potaz i některé další listiny, lze o připojené písemnosti povědět asi toto: Listina vysvědčuje, že zřejmě už dávno pobořená kaple sv. Jana Evangelisty (rotunda) v areálu královského dvorce na Vyšehradě byla mezi lety 1258² až 1264 důkladně opravena na náklady olomouckého děkana Bartoloměje, ještě před rokem 1264 znovu vysvěcena ku cti sv. Štěpána a Gereona a je nyní (tj. 1264) spojována se sakristánstvím vyšehradského kostela. V tematizovaných souvislostech této práce mají uvedené fakta význam spíše vnějších okolností. Důležitá je tu totiž zmínka, že rotunda někdy sv. Jana Ev. byla prý kdysi vysvěcena druhým pražským biskupem Vojtěchem, jak vysvítá ze „zcela pravých dokladů“ (verissima argumenta). J. Cibulka tímto pojmem rozuměl oltářní autentiku, která mohla být při přestavbě rotundy nalezena v oltářní menze.³ Novější zkoumání se k tak jednoznačnému závěru staví značně skepticky a uvádí i jiné možnosti ověřování konsekrací kostelů v českých zemích před polovinou 12. století.⁴ Podstatu problému tyto názorové diference však úplně nevyjasňují. Zřejmé je jen tolik, že při přestavbě muselo vskutku dojít k nálezu nějakého ověření, ze kterého mohlo být buď s jistotou, nebo ovšem i pouhým dohadem vyvozováno, že starobylá kaple byla vysvěcena biskupem Vojtěchem.